

УДК 339.80

Ю.В. Борчук

Інститут Банківських технологій та бізнесу Університету банківської справи

СТАН РИНКУ ЗОЛОТА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ

Протягом століть золото полонило суспільство, і навіть після відміни золотого стандарту, багато хто вважає, що з нестабільністю, яка сталася в першому десятилітті 21-го століття, деякі форми золотого стандарту повинні бути повернуті. Ціна на золото є просто обмінний курс: так само як можна обміняти долари США на японські ієни, паперову валюту можна обміняти на золото.

Ключові слова: золотовалютний стандарт, ринок золота.

Постановка проблеми

В даній роботі постає питання щодо того, як розвивається ринок золота після демонетизації валюти, а саме видобуток, споживання, ріст цін згідно до сучасних тенденцій розвитку економічної ситуації в цілому. Ріст ступеня волатильності валютних ринків згідно зі змінами видів резервів різних країн, а саме повернення до золотого резерву.

Аналіз останніх досліджень і публікацій
Багато вітчизняних вчених приділяли увагу такому питанню як використання золота у світовому фінансовому та товарному обігу. До таких вчених відносяться: А.В. Анікін, Ю. Блащук, О. Дуднікова, А.М. Морозова. Та не зважаючи на це, питання залишається надалі не до кінця відкритим. У роботах здебільшого увага приділяється таким питанням як резервування, інвестиції, теоретичні основи ринку золота.

Не вирішені раніше частини проблеми. Так як світовий ринок золота є досить зміним і непередбачуваним, виникає питання щодо правильності ведення монетарної політики та основний її акцент.

Мета статті – провести аналіз сучасного ринку золота, зміна цін та золотих резервів. Для цього необхідно: дослідити ринок видобутку золота, зміни резервування по країнам та зміна ціни на золото в залежності від економічної ситуації в цілому у світі.

Етапи еволюції розвитку валютної системи

Розвиток сучасної грошової системи пройшов досить довгий шлях створення, причиною чого був розвиток і становлення відносин суспільства і їх ускладнення, що зумовлювало виникнення нових способів комунікації. При цьому можна виділити п'ять основних етапів.

Перший і найбільш примітивний етап – це бартер, що був у вигляді натурального обміну товарами. У зв'язку з розвитком суспільства, ростом його потреб і розширенням різноманіття товару,

обмін ставав все дедалі складнішим, оскільки встановлення цін ще не набуло розвитку і визначення ціни одного продукту в еквіваленті іншого товару стримував процес тогочасного бізнесу. Наступний етап це визначення цінного об'єкту, котрим можна використовувати в якості мірила вартості (дорогоцінні камені, буси, худоба, золото та срібло), найбільш поширеним ставав обіг золота та срібла, що і призвело до становлення даних дорогоцінних металів як загальний еквівалент обміну – прототип грошей по своїй суті.

Дорогоцінні метали мали свої недоліки у використанні: зношування монет з дорогоцінних металів, втрата своєї ваги, незручність перевезення на великі відстані та ймовірність бути пограбованим, тому настав третій етап, а саме виникнення квитанцій, як фінансового деривативу. Тобто предмети розкоші та дорогоцінні метали залишали у надійного зберігача – довіреної особи, котра натомість виписувала розписку або квитанцію про те, що даний вкладник володіє певною кількістю дорогоцінних металів. Під час цього етапу золото отримало статус прототипу резерву, оскільки виписані квитанції підтримувались певною кількістю золота та срібла.

Четвертий етап мав передумову до створення кредитної системи. А саме те, що довірені особи, що тримали у себе дорогоцінні метали розпочали видавати кредити, виписуючи квитанції під резерв золота та срібла. Умовно цей етап можна описати тим, що кожний банк – довірена особа, розпочинає випуск грошей – виписування квитанцій. Дані дії призвели до певних проблем, а саме банкрутства банків, котрі не могли виплатити по своїм зобов'язанням перед вкладниками при обміні грошей на їхні цінності. Для того, щоб зменшити ризики банкрутства розпочали створюватись інститути регулювання випуску грошей, а саме центральні банки, відомо, що перший центральний банк був відкритий в Англії 27 липня 1694 року.

Останній – п'ятий етап – це випуск незабезпечених грошей, а саме після відміни

Президентом США Річардом М. Ніксоном золотовалютного стандарту, тобто демонетизація валюти. У 1933 році Президент США Франклін Д. Рузвельт видав наказ, щоб американці обміняли своє приватне золото на долари за ціною 20,22 дол. США за унцію. Слідом за цим ціна золота виросла до 35 дол. США за унцію, таким чином підтримуючи забезпечення долара. До 1971 року американський долар вважався основною валютою МВФ, оскільки він оплачувався золотом з розрахунком 35 дол. США за унцію. Так 1971 року всі країни прийняли в якості світової валюти долар.

Стан ринку золота на сучасному етапі розвитку

На сьогодні світовий ринок золота розглядається як ринковий механізм, що обслуговує купівлю-продаж золота як товар як на національному так і на міжнародному рівнях. Особливостями такого ринку золота є те, що золото використовують як страховий і резервний фонд практично всі держави і зосереджене в Центральних банках та резервах МВФ (див. табл. 1.)

Запас золотого резерву в США був сформований ще за часів «великої депресії» (1929-1939 рр.), видобуток золота розпочався 1828 році, а після Першої Світової війни США зберігає запаси інших країн, таким чином США зберігає 8000 тонн золота. Запаси Євросоюзу на 2015 рік складають 10,7894 тонни [1, 3].

У зв'язку зі зміною функції золота глобально, змінилась структура видобутку золота географічно. В 1980 році сумарне виробництво золота в різних західних країнах становило 944 тонни, причому в ПАР вироблялося 675 тонн, тобто більше ніж 70%. Уже до 1990 року відбулися зміни – так в ПАР розпочали видобувати менше, а саме 605 тонн, коли в західних країнах видобуток зріс на 83% - до 1755 тонн, у США - 294 тонни (у 10 раз перевищувало рівень видобутку 1980 року), в Австралії - до 244 тонн (у 14 разів), в Канаді – до 169 тонни (майже в 3,5 рази). Виникли також нові басейни видобутку, такі як Філіппіни, Папуа-Нова Гвінея та Індонезія, Латинська Америка. Із основними тенденціями зміни золота по країнам, за період з 1998 по 2014рр., можна ознайомитись в табл.1.

Таблиця 1.

Рейтинг золотого запасу країн світу, тонни*

Країна/Організація	1970	1980	1990	2000	2010	2015
США	9839,2	8221,2	8146,2	8136,9	8133,5	8133,5
Німеччина	3536,6	2960,5	2960,5	3468,6	3401,0	3384,2
МВФ	3855,9	3217,0	3217,0	3217,3	2814,0	2814,0
Італія	2565,3	2073,7	2073,7	2451,8	2451,8	2451,8
Франція	3138,6	2545,8	2545,8	3024,6	2435,4	2435,4
Росія	...	...	...	384,4	788,6	1187,5
Китай	...	398,1	395,0	395,0	1054,1	1054,1
Швейцарія	2427,0	2590,3	2590,3	2419,4	1040,1	1040,0
Японія	473,2	753,6	753,6	763,5	765,2	765,2
Нідерланди	1588,2	1366,7	1366,7	911,8	612,5	612,5
Індія	216,3	267,3	332,6	357,8	557,7	557,7
Туреччина	112,9	117,2	127,4	116,3	116,1	533,0
ЄЦБ	...	...	...	747,4	501,4	503,2
Тайвань	72,9	97,8	421,0	421,8	423,6	423,6
Португалія	801,5	689,6	492,4	606,7	382,5	382,6
Венесуела	341,2	356,4	356,4	318,5	365,8	367,6
Саудівська Аравія	105,8	142,0	143,0	143,0	322,9	322,9
Великобританія	1198,1	585,9	589,1	487,5	310,3	310,3
Ліван	255,5	286,8	286,8	286,8	286,8	286,8
Іспанія	442,6	454,3	485,6	523,4	281,6	281,6

*згідно з даними МВФ [1]

У період 1993-2005 рр. виробництво золота по світу зросло: в Перу майже на 850%, в Індонезії – на 368%, Китай – 180%, Мексика – 100%, також були створені басейни в Аргентині і Киргизькій Республіці. У той час у ПАР видобуток золота продовжував знижуватися: у 2012 році обсяг видобутку становив 172 тонни. З 2007 року найбільшим виробником золота був Китай, у 2012 році обсяги видобутку досягли 379 тонн, за ним

рейтинг очолює Австралія – 266 тонн, далі США – 227 тонн, четверте місце очолює Росія з видобутком у розмірі 216 тонн [1, 2].

З відміною золотовалютного стандарту ціна на золото розпочала змінюватись досить стрімко, що можна ознайомитись в рис. 2.

Як можна бачити з рис. 2. становлення ціни на золото після демонетизації валюти можна розділити на 3 фази:

фаза I – ціна на золото виросла з 40 дол. в 1971 році за унцію близько до 800 дол. в 1980 році за унцію, що було пов'язано з масовою емісією грошей, зовнішнім боргам, дефіцитам, війнам та втратою довіри до долара США.

фаза II – у 80-90-ті роки ціни на дорогоцінний метал знижувались, величина спаду перевищує 100 дол. за унцію: 424 дол. за унцію в 1983 році і 317,66 дол. за унцію в 1985 році; 477,95 дол. за унцію в 1987 році і 344,97 дол. за унцію в 1992 році; 389,08

дол. за унцію в 1996 році і 271,04 дол. за унцію в 2001 році

фаза III – у 2005-2006 рр. відбулось значний ріст цін на золото, так у першому кварталі 2006 року ціна піднялась на 24%, а максимальна ціна становила 725 дол. за унцію. У 2012 році ціна досягла піку і становила 1684 дол. за унцію, уже в 2013 році ціна знизилась, але не значно – близько до 1500 дол. за унцію [2, 4].

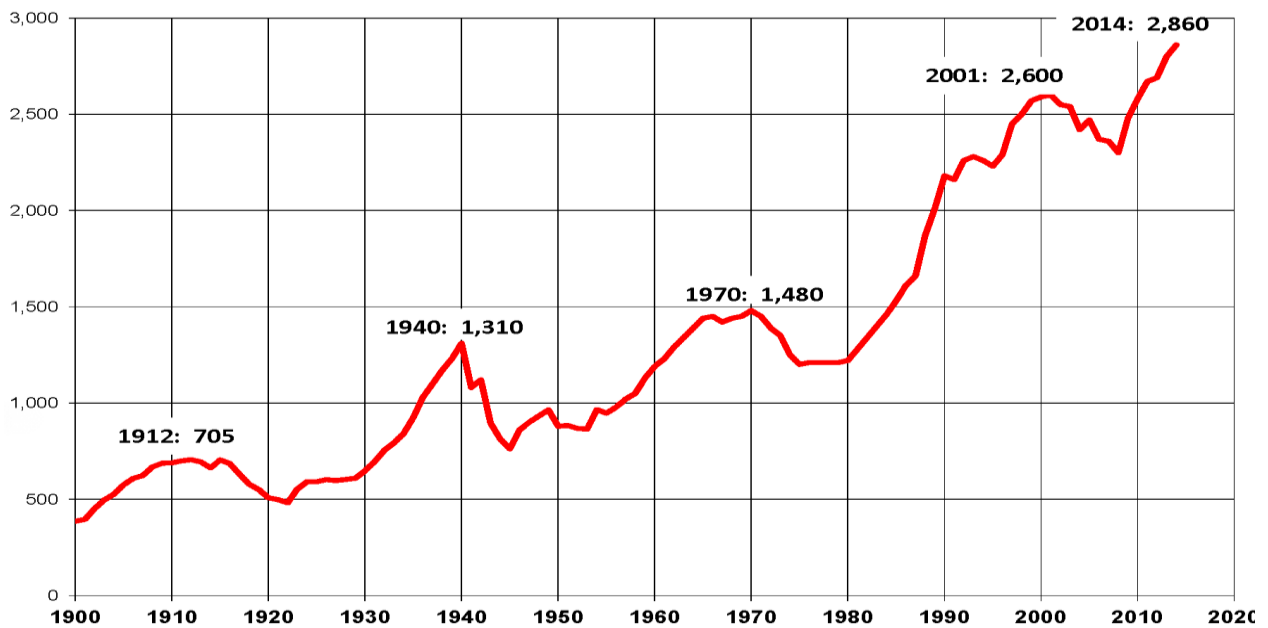

Рисунок 1. Щорічний світовий видобуток золота, 1900-2014 рр.
[Згідно з даними МВФ[3]]

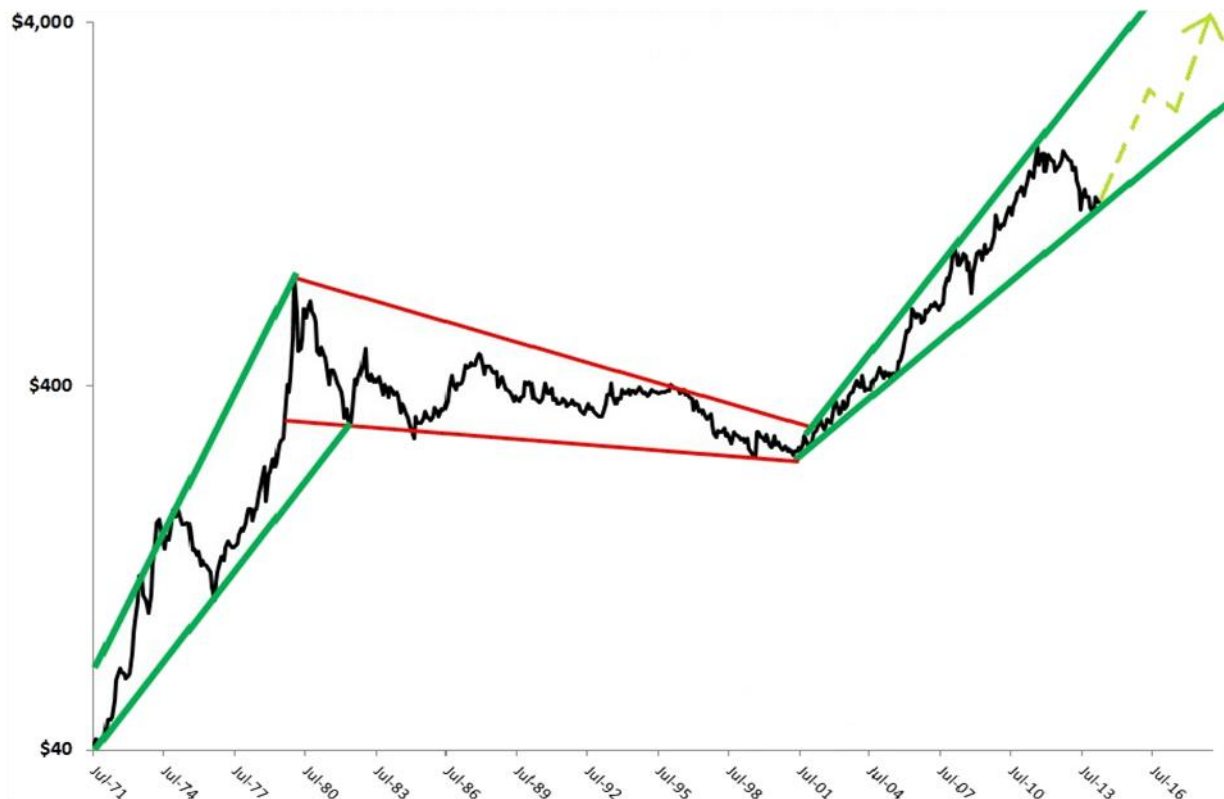

Рисунок 2. Ціна на золото з 1971 по 2014 рік, дол./гр. унція
[Згідно з даними МВФ[4]]

Висновки

За результатами дослідження можна сказати, що незважаючи на те, що золото втратило своє початкове значення грошей, воно і нині слугує частковим резервом у більшості країн. Видобуток дорогоцінного металу з роками лише росте, оскільки використовується також і в різних виробничих сферах. Але все ж таки найбільшу роль золото відіграє як гарант надійності міжнародної ліквідності кожної країни, що володіє запасами. І не дивно, що країни намагаються, не зважаючи на розвиток іноземної валюти, накопичувати золоті резерви.

Саме тому виникає питання щодо ведення правильної і доречної монетарної політики країн, України зокрема. Чи потрібно акцентувати свою увагу на отриманні більшої частки золота як запасів чи все таки довіряти міжнародним валютам обміну.

Література

1. *Запаси золота в золотовалютних резервах країн світу.* – [Електронний ресурс]. – <http://finnotes.com/world-reserves-gold-3-2016.html>.
2. *Мировое производство, потребление золота и цены.* – [Електронний ресурс]. – Artc-derzhava.ru/Золото/Объемы мирового производства.

3. *Мировой рынок золота.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ereport.ru.
4. *Цена на золото сегодня.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fx-commodities.ru/category/gold/>.

References

1. The reserves of gold in the gold reserves of the world. - <http://finnotes.com/world-reserves-gold-3-2016.html>.
2. The world production and consumption of gold and its price. - Artc-derzhava.ru/Золото/Объемы мирового производства.
3. The world market of gold. - ereport.ru.
4. The gold price today. - <http://fx-commodities.ru/category/gold/>.

Рецензент: д.е.н. С.В. Міщенко, Інститут банківських технологій та бізнесу Університету банківської справи, Київ.

Автор: БОРЧУК Юлія Володимирівна
Студентка кафедри фінанси та кредит
Інститут банківських технологій та бізнесу
Університету банківської справи, Київ
E-mail – borchukyuliia@gmail.com

СОСТОЯНИЕ РЫНКА ЗОЛОТА НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ

Ю.В. Борчук

Институт Банковских технологий и бизнеса Университета банковского дела

На протяжении столетий золото целиком поглотило общество, и даже после отмены золотого стандарта, много кто считает, что с нестабильностью, которая случилась в первом десятилетии 21-го столетия, некоторые формы золотого стандарта должны вернуть. Цена на золото является обменным курсом: так же как просто обменять доллары США на японские иены, бумажную валюту можно обменять на золото.

Ключевые слова: золотовалютный стандарт, рынок золота.

STATUS OF GOLD MARKET AT THE PRESENT STAGE OF DEVELOPMENT

Y. Borchuk

Institute of banking technologies and businesses of University of banking

Throughout the ages, gold has captivated societies, and in a post-gold-standard world, many feel that with the instability that occurred in the first decade of the 21st century, some form of the gold standard should be brought back. There were inherent problems with the gold standards implemented in the 19th and 20th centuries, and many people are failing to realize that gold, under the current free market system, is a currency. Gold has often been thought of in relation to the U.S. dollar, mainly because it is usually priced in U.S. dollars, and there is a rough inverse correlation between the USD and gold prices. These factors must be considered that the price of gold is simply an exchange rate: In the same way one could exchange U.S. dollars for Japanese yen, a paper currency can also be exchanged for gold.

Key words: gold standard, monetary system, the issue of paper money, bank multiplier